

Kallós Zoltán 80 éves

Szinte hihetetlenül hangzik, hiszen még legényesen tartja magát. Élete és munkássága szorosan összefonódott a Mezőséggel, az erdélyi és a moldvai magyar népi kultúrával.

Válaszúton született 1926. március 26-án. Édesanyjának rokonai a közeli Feketelakon éltek. Az erdélyi és a moldvai folklórral nem tankönyvek segítségével ismerkedett. Már gyermekfejjel szervesen belenevelődött szülőfaluja meg szülőföldje magyar, román és cigány néphagyományába.

Elemi iskoláit Válaszúton kezdte meg, majd Kolozsvárt a református kollégiumban folytatta. Rövid sepsiszentgyörgyi kitérő után Kolozsvárt végezte a tanítóképzőt, ahol tanítói oklevelet szerzett 1946-ban. Szintén ott látogatta 1955-ig a Zeneművészeti Főiskola előadásait, ahol Jagamas János zenetudós, Bartók és Kodály közvetlen tanítványa határozta meg szemléletét.

Néptanítóként dolgozott a kalotaszegi Vistán 1946 és 1950 között, majd a moldvai Lészpeden 1956–1957-ben. Rövid ideig szakirányító volt Marosvásárhelyen a Népi Alkotások Házánál 1957 és 1958 között. Éveken át tudatosan a moldvai csángó magyarokhoz közel fekvő Gyimesben dolgozott egy faipari vállalatnál 1959 és 1968 között, majd utána Kolozsvárt telepedett le. Az 1960-as évektől kezdődően biztos egzisztenciát jelentő állás nélkül élt. Ez ugyanakkor megfelelő szabadságot és függetlenséget is biztosított gyűjtő és kutató munkájához.

Bartók és Kodály mellett a 20. század egyik legnagyobb magyar folklór-gyűjtőjét tiszteljük benne. A Mezőségen, Kalotaszegen, Moldvában és Gyimesben évtizedeken át gyűjtötte a folklór számos műfaját, különösen az énekes és a hangszeres zenét, valamint a népszokásokat és a szokásköltészetet. Szerencsés kezű és termékeny kutató volt. Meg tudta szólaltatni az erdélyi és a moldvai falusi embereket, tudásuk legjavát tudta hangszalagra rögzíteni.

Balladák könyve című első kötete 1970-ben jelent meg Szabó T. Attila gondozásában. Nagysikerű kiadványa változatokban gazdagon tárta fel a moldvai, gyimesi, mezőségi és a kalotaszegi klasszikus ballada és lírai dalkészlet ismeretlen rétegeit.

Új guzsalyam mellett című gyűjteménye (1973) a klézsei Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa folklórtudását térképezte fel. Ezzel a könyvével tovább gyarapította a magyar folklorisztika egyéniségkutatásra irányuló eredményeit.

Életét és szemléletét alapvetően meghatározta a Martin Györgyhöz fűződő barátsága. *Tegnap a Gyimesben jártam* című, gyimesi lírai dalokat tartalmazó, Budapesten 1989-ben megjelentetett, harmadik kiadványát már közösen gyűjtötték és szerkesztették.

Szintén a magyar egyéniségkutató iskolai hagyományait folytatta, amikor a lészpedi Jánó Anna népmeséit összegyűjtötte és kiadta *Világszárnya* címmel 2003-ban Kolozsvárt.

Kallós Zoltán gyermekkorától kezdve tudatosan gyűjtötte az erdélyi és a moldvai népi kultúra tárgyi elemeit is. Már akkor elhatározta, hogy választói otthonában néprajzi múzeumot fog berendezni. Az 1989-es romániai rendszerváltozás után visszanyerte szüleinek választói kúriáját, melyben elhelyezte legféltebb kollekcióit. Gyűjteményében elsősorban a moldvai, gyimesi, mezősegi és a kalotaszegi lakáskultúra, textilművészet, viselet, kerámia műves, díszített tárgyi elemeit találjuk meg. Még a rendszerváltozás előtt a pécsi és a budapesti Néprajzi Múzeumban helyezett el értékes, elsősorban moldvai csángó kollekciókat.

Folklórgyűjtéseit elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia Népzene-kutató Intézete, valamint a Hagyományok Háza őrzi. Az utóbbi tizenöt évben archív felvételeiből számos CD, lemez, hangkazetta jelent meg. Fiatal kutatók Kallós Zoltán életművének feldolgozásával és hasznosításával még évtizedeken át fognak foglalkozni.

Kallós Zoltánnak meghatározó szerepe volt az erdélyi és a magyarországi folklorizmus és táncházmozgalom kibontakozásában is. Különösen 1968 után, amikor szabad művészi pályára lépett, idejének jelentős részét a kolozsvári ifjúsági táncház mozgalom szervezésének szentelte. Nem sajnált sem időt, sem energiát, sem anyagiakat. Nemzedékek sorát nevelte a néptánc- és zenekultúra szeretetére.

Művelődési és tudományos munkássága előbb a sztálinista, majd a ceausisza totalitárius hatalom tudatos asszimilálóra törekvő politikájával szemben bontakozott ki. Éppen ezért folyamatos zaklatás, megfélemlítés, házkutatás és börtön közepette kellett helytállnia.

Az 1989-es rendszerváltozás után immár szabadon gyűjthetett, fiatal munkatársaival együtt szabadon szervezhetett táncházatörörkat, oktatási programokat és szórványkollégiumot választói kúriájában. Több évtizedes önzetlen munkását és kiállítását számos szakmai, társadalmi és kulturális kitüntetés jutalmazta. 1990-ben Életfa, 1993-ban Magyar Művészetért, 1996-ban Kossuth, 1997-ben Martin György és Pro Minoritate, 1999-ben

Tókécs László díjat és 56-os emlékkeresztet, 2000-ben Magyar Örökség díjat, 2001-ben Magyar Corvin-láncot és Szent Imre díjat, 2003-ban Julianus és Kölcsey díjat, 2006-ban vitézi rendet és Európai Folklor Érmét kapott. Kallós Zoltán az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület és a Magyar Néprajzi Társaság tiszteletbeli tagja, a Magyar Művészetért Akadémia fő tagja.

Kolozsvár, 2006. május 20.

dr. Pozsony Ferenc

